

**Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Windpark N33
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN**

Betref: Zienswijze bij MER, inpassingsplan, gekozen VKA, onderliggende efficiency- en opbrengstberekeningen, vergunningsaanvragen en conceptbeschikkingen van de Gemeentes Menterwolde en Veendam voor het Windpark N33

Samenvatting:

1. Toepassen rijks coördinatie regeling¹ betekent het verdrinken van de kritische burger met papier en maakt de zienswijze termijn erg kort.

Het toepassen van de rijk coördinatie regeling betekent in dit geval dat de welwillende/kritische burger door vele duizenden pagina's documenten moet heen ploegen. Vervolgens blijkt uit al die pagina's ook nog eens dat hier en daar het onderliggende werk slecht of heel erg kwalitatief is uitgevoerd (veel mooie tekst, weinig wetenschap). Dat betekent dat deze manier van vorm en inhoud geven alleen al een zienswijze waard is en dat de beschikbare termijn van 6 weken op zijn minst aan de magere kant is.

Toepassen rijks coördinatie regeling² niet terecht, er is sprake van 2 windparken die ieder voor zich de 100 MW grens niet halen.

Het toepassen van de rijk coördinatie regeling is niet terecht omdat er sprake is van twee aparte elektriciteitsgrids voor respectievelijk het Noord- en het Midden- en Zuid deel van het windpark. Daarnaast wordt ook het eenvormigheidsprincipe alleen voor het noordelijk deel vastgelegd. Het Midden en Zuidelijk deel heeft vanuit de vergunning ook geen eisen wat dat betreft. Tenslotte is de realisatie van de windparken niet per definitie in dezelfde periode gepland. Daarmee is er sprake van twee of misschien wel drie aparte windparken die allen kleiner zijn dan 100 MW en daarmee vervalt de grond voor het toepassen van de RCR.

2. Windpark-opbrengst en efficiency (in bijna alle documenten gebruikt) wordt zwaar overschat.

Er zijn grove fouten gemaakt bij met name de modelberekeningen van de windpark-efficiency en opbrengst. Op grond daarvan worden ten onrechte de keuzes in en voor het VKA in stand gehouden. Sinds kort kennen we de term "sjoemelsoftware" voor dieselauto's maar die term krijgt hier een nieuwe betekenis.

3. Verzoek om een grotere molen door te rekenen is sloppy en kwalitatief gebeurd.

De invulling van het verzoek van de gemeentes via de MER commissie om een grotere molen (Enercon E 126 EP4, 4.2 MW) door te rekenen is halfslachtig en weinig doordacht gedaan. Er is daarbij namelijk voorbijgegaan aan het feit dat de Enercon E126 sec, zonder de toevoeging EP4, met exact dezelfde afmetingen (gondelhoogte 135 mtr, rotordiameter 126 mtr) een vermogen van 7.5 MW levert waardoor er in plaats van 35 (VKA) slechts 16 molens nodig zijn om aan de 120 MW doelstelling te kunnen voldoen. Bij 16 molens i.p.v. 27 molens (4.2 MW versie) is ook het park efficiency aanzienlijk beter, hoewel nog steeds aanzienlijk lager dan in een N-Z lijn-opstelling. In 2014 heeft Tauw in opdracht van de

provincie Groningen deze variant al doorgerekend op alle MER aspecten en deze voldeed toen al. (ook Tauw rekent zich overigens voor de efficiencies rijk)

4. Ruimtelijke eenvormigheid in het park niet gegarandeerd.

De nu voorliggende documenten maken het mogelijk dat de 3 deelgebieden in het windpark N33 ieder hun eigen windturbinetype krijgen en dat is strijdig met de ruimtelijke eenvormigheid van het windpark die uitgangspunt is in o.a. de MER.

5. Molens 1, 16 en 22 passen niet in het ruimtelijke concept.

Conform de regels zoals gehanteerd t.a.v. de ruimtelijke inpassing in de totstandkoming van dit plan kunnen de molens 1 , 16 en 22 niet gebouwd worden.

6. Bouwregels inpassingsplan zorgen voor suboptimale keuze.

Het inpassingsplan (bouwregels) maakt het onmogelijk om de 120 MW in te vullen met minder maar grotere (vermogen) windmolens en dwingt daarmee een minder efficiënt windpark af. Ook in vergunningsaanvragen wordt al vooruitgelopen op molens in de 3-5 MW band en wordt ten onrechte genoemd dat invulling van het VKA met molens uit de 3-5 MW range de meest efficiënte manier is.

7. Onvoldoende Best Beschikbare Techniek-invulling in de ontwerpbeschikkingen.

Het begrip BBT wordt in de uiteindelijke ontwerpbeschikkingen te eng toegepast. De initiatiefnemers worden op geen enkele wijze verplicht voor het windpark en zijn omgeving als geheel BBT te realiseren. Dit wordt vervolgens door de gemeenten (die daar aanvankelijk op hebben aangedrongen) op geen enkele wijze in het ontwerp beschikkingen ook afgedwongen. Ook in de MER en Inpassingsbesluit wordt het wel genoemd maar verder volledig in het midden gelaten.

8. Sectormanagement kent geen invulling of controle mogelijkheden anders dan voor externe veiligheid.

In de externe veiligheid beschouwing wordt een eventueel knelpunt met Gasunie opgelost met "sectormanagement". Als het bijvoorbeeld gaat om Geluid of Slagschaduw ontbreekt een meetnetwerk en dat betekent dat voor het bevoegd gezag een controlemiddel bij oplevering ontbreekt en dat in het geval van terechte overlast handhaving controle en handhaving niet mogelijk is mogelijk is. De SER heeft (zie uitspraak nationale Ombudsman zeer onlangs) jarenlang de overlast van windparken op land gebagatelliseerd en bewust foutieve informatie verstrekt.

9. Flora en Fauna wet

De initiatiefnemers hebben zich niet in voldoende mate gehouden aan artikel 2 (zorgplicht) van de FF-wet.

10. Natuurbeschermingswet (zaaknummer 280269)

De initiatiefnemers hebben zich ook hier niet voldoende gehouden aan de invulling van het begrip zorgplicht.

11. Onvoldoende aandacht voor het ALARA beginsel uit de wet Milieubeheer.

In de ontwerpbesluiten is geen of op zijn minst onvoldoende aandacht besteed aan het ALARA beginsel uit de Wet milieubeheer. De keuze van het type windmolen moet voldoen aan het ALARA beginsel.

12. Onvoldoende aandacht voor de einde levensduur problematiek.

In de ontwerpbeschikkingen worden ten onrechte geen voorzieningen of bankgaranties gevraagd voor het moment dat het windpark weer afgebroken moet worden. Dat kan in de praktijk tot zeer vervelende situaties gaan leiden (zie Aldel in Delfzijl, kerncentrale in Borsele) zeker als blijkt dat de SDE na 15 jaar niet wordt vervolgd.

Onderbouwing:

Ad 1: Toepassen Rijks Coördinatie Regeling (RCR)

Aanvraag vergunning Eekerpolder: 800 pg's; aanvraag vergunning Vermeer Noord: 788 pg's, aanvraag Midden: 693; aanvraag Zuid: 750; aanvraag NBW 357; Aanvraag F&F: 438; beschikkingen Noord:84; beschikkingen Midden en Zuid:63 etc. etc. etc. Dit is een informatie bombardement met hier en daar weinig inhoudelijke kwaliteit. Bij het aan de kant zetten van niet alleen het democratische proces maar ook de inzet van lagere bestuurlijke kennis op deze gebieden in het kader van RCR mag de burger uiterste zorgvuldigheid verlangen. Die blijkt in de hier volgende gevallen niet/onvoldoende ingevuld te zijn.

Het Noordelijk deel van het veld heeft een eigen elektriciteitsgrid en dat geldt ook voor het Midden en Zuidelijk deel. Hiermee is er fysiek sprake van twee aparte windparken. Daar komt nog bij dat als het gaat om de ruimtelijke eenvormigheid van het park de gelijke turbinekeuze alleen is vastgelegd door de twee initiatiefnemers voor het Noordelijk deel. Het lijkt erop dat dit gebeurd is onder druk van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (LIBAU) die dit tot 3 keer toe in een brief aangekaart heeft. Deze voorwaarde is overigens niet opgenomen in de concept beschikking maar blijkt uit de bijlagen. Voor het Midden en Zuidelijk deel is het niet opgenomen in de aanvraag en ook niet in de ontwerpbeschikking.

Ten slotte is de opstellingswijze, windfarm voor Noord versus twee lijnopstellingen voor Midden en Zuid zodanig dat de ruimtelijk eenvormigheid ook daar ontbreekt. In de MER wordt deze ruimtelijke eenvormigheid als belangrijk uitgangspunt gezien maar de invulling daarvan is niet consistent.

Dit maakt bij elkaar dat de nu gepresenteerde samenvoeging tot een (1)windpark >100 MW zo kunstmatig en gezocht is en zo weinig consistent is uitgewerkt dat ten onrechte gebruik gemaakt wordt van de de RCR.

Ad 2 en 3: Windpark-opbrengst en efficiency (in bijna alle documenten gebruikt) en het verzoek een grotere windmolen door te rekenen

Een windmolen, vrij in het veld, en precies in de wind gedraaid maakt maximaal gebruik van de aangeboden wind en zal te allen tijden een voor die situatie maximale opbrengst geven. Dat veld zou dan eigenlijk zo weinig mogelijk obstakels moeten bevatten (huizen, bomen, hoge gebouwen) of de molen zou zo hoog mogelijk gebouwd moeten worden. Een windmolen op grote hoogte produceert aanzienlijk meer vermogen dan een lagere windmolen omdat op grotere hoogte de wind harder waait. (de wind wordt minder geremd door de aarde). In de middeleeuwen werden bomen gekapt om molens een vrij aanstroom gebied te geven. In bebouwde gebieden werden molens op een verhoging gebouwd (Terp of stenen onderbouw of zelfs hoog op de stadswallen).

Een windmolen die stroomafwaarts achter een andere (draaiende) windmolen staat ondervindt last van de wervelingen van die voorganger en zal aanzienlijk minder vermogen

produceren dan de windmolen die er voor staat (stroomopwaarts). Dit wordt ook wel het wake of zog effect genoemd.

Voor Oost Groningen waar de wind overwegend vanuit het Zuid-Westen waait en maar hoogst zelden precies of Noord of Zuid betekent dit dat als je windmolens bouwt, je deze het best in één Noord – Zuid lijn kunt bouwen en liefst zo hoog mogelijk. Op deze manier hebben de molens verreweg het grootste deel van de tijd geen last van elkaar en als zodanig de hoogste opbrengst. In één lijn Noord-Zuid is nog iets beter omdat het maar zeer zelden precies vanuit het Noorden of precies vanuit het Zuiden waait.

De Provincie Groningen zat er dan ook behoorlijk naast toen ze in het verleden haar plannen voor windenergie ontwikkelde. De gekozen uitgangspunten zorgden ervoor dat een flink aantal molens netjes op een rijtje op een zo goed als "zuid-west richting noord-oost" as stonden en dus bij de overwegend Zuid-Westen wind maximaal last van elkaar hadden. Overigens is die fout in de Drentse Monden ook voor een aantal rijtjes molens zo gemaakt.

Uitzonderingen waren eigenlijk de N33 voor het stuk vanaf Veendam tot Appingedam waar deze weg nagenoeg Noord-Zuid loopt. Overigens geven de Duitsers net aan de andere kant van de grens al jaren het goede voorbeeld door Noord-Zuid georiënteerde lijnopstellingen met een flinke onderlinge afstand (> 2 km) te bouwen.

De Minister en Provincie kozen uiteindelijk voor een veel kleiner gebied en zo onstond het windpark N33 met het zwaartepunt van de molens in een bijna perfect (met uitzondering van de molens 1, 16 en 22) vierkant tussen de N33, Meeden en de A7. In het Voorkeurs Alternatief dat uiteindelijk nu voorligt betekent dat voor 27 molens een forse efficiency daling voor in principe alle windrichtingen. De andere 8 molens staan in 2 maal 4 op een rij en hebben alleen bij een zeer specifieke windrichting (grotweg Zuid of Noord) last van dat wake of zog effect. Bij wind uit het westen hebben met name de molens in het midden en zuid deel van het park last van de luwte van Veendam.

In de diverse versies van de MER die uiteindelijk geleid hebben tot dit voorkeurs alternatief zitten naast berekeningen voor schaduw en geluid ook opbrengst berekeningen. Hierbij valt op dat de vanuit een rekenmodel berekende efficiency verliezen stelselmatig aanzienlijk lager zijn dan wat we uit een enorm uitvoerig datapakket in Denemarken hebben geleerd. In Denemarken zijn ca. 20 jaar geleden een tweetal grote windparken (Nystedt en Horns Rev) gerealiseerd waarbij iedere individuele molen van het begin af voorzien is van continue metingen van wind- richting en snelheid, temperatuur, toerental, opgewekt vermogen etc etc. Deze data is gelogd en de database die zo ontstaan is wordt veel gebruikt door wetenschappers die zich bezighouden met windenergie. Op deze manier zijn steeds geavanceerdere rekenmodellen ook getoetst.

Daar waar in de tweede rij in Denemarken tot 15 % vermogen minder geproduceerd wordt (echte data) wordt in deze MER een verlies van 5 tot 7% berekend en zijn de berekende verliezen in de volgende rijen nog kleiner. Kortom in deze MER wordt een overschatting van het uiteindelijke vermogen gemaakt van zeker 30%. Recent onderzoek van ECN¹ aan met name 3 nog niet zolang bestaande parken op de Noordzee bevestigen dit. De nu in dit VKA berekende efficiënties horen bij een windpark met een vermogensdichtheid van rond de 6 MW/km² terwijl het nu voorliggende VKA voor windpark N33 een vermogensdichtheid van ca. 14 MW/km² heeft.

Overigens hebben Barthelmie² e.a. hiervoor gewaarschuwd in hun studie uit 2010 "Quantifying the Impact of Wind Turbine Wakes on Power Output of Off-shore Wind

¹ Bulder e.a., 2016, Scoping Analysis of the potential yield of the Hollandse kust (zuid) windfarm sites and the influence on the existing wind farms in the proximity, onderzoek van ECN in opdracht van Min. van E.Z.

² Barthelmie, R.J. e.a., 2010, Quantifying The Impact of Wind Turbine Wakes on Power Output of Off-shore Wind Farms, Journal of atmospheric and oceanic technology.

Farms". Deze studie is indertijd uitgevoerd met het enorme empirische (echte) datapakket van deze twee Deense windparken op de Noordzee. Met deze data zijn rekenmodellen gevoed waarna deze conclusie getrokken werd. De onderschatting van dit effect leidt in de kwalitatieve en kwantitatieve afweging (de effectscore) van het MER tot een verkeerde conclusie t.a.v. de keuze voor het VKA.

Met name Tauw³ heeft in 2014 (in opdracht van de Provincie Groningen) de variant 6 op een viertal manieren (a t/m d) nagerekend met molens in de 3-5 MW en de 5-8 MW range. Door de overschatting van met name de opbrengst van de variant met hoge aantallen kleinere molens (6a en 6b) komt de variant met de minste molens (6c) er relatief het slechtste uit. Deze variant 6c heeft echter verreweg de kleinste aantallen molens (16), de hoogste park efficiency (hoewel ook fout (overschat) in absolute zin), precies de beoogde 120 MW geïnstalleerd vermogen, de kleinste geluids- en slagschaduw footprint (het Midden en Zuid veld is niet nodig) en komt er toch als slechtste uit. Ook hier wordt de onderschatting van de efficiency verschillen pijnlijk duidelijk: In variant 6b worden 40 molens gemodelleerd in het vlak tussen Meeden, N33 en A7 met een parkverlies van slechts 15%. Dit zou naar analogie van de Deense cijfers (en die van ECN) een orde grootte 35 tot 45% moeten zijn.

In de uiteindelijke MER wordt hier niet naar verwezen maar is op verzoek van o.a. de MER-commissie nog een gevoeligheidsanalyse toegevoegd. Reden hiervoor was dat meerdere partijen (o.a. de gemeentes) gevraagd hadden om nog eens met grotere molens te rekenen.

Hier gebeurt wederom iets gekks: Er wordt een lijst gepresenteerd van machines in de 3-5 MW range zonder dat er gekeken wordt naar de 5-8 MW range. Er wordt verder ook niet aangegeven waarom dat zo is. Vervolgens is er gerekend met de Enercon E126 EP4 (bijlage 1, aanvulling MER Windpark N33). Met deze keuze worden de machines niet echt groter in vermogen dan de uitgangspunten zoals gebruikt om te komen tot het VKA maar als je er in detail naar kijkt is het nog erger: in de lijst is de Enercon E126 EP4 opgenomen met een vermogen van 4.2 MW en afmetingen die exact overeenkomen met de Enercon E126. De Enercon 126 produceert bij dezelfde hub-hoogte (135 mtr) en bij dezelfde rotordiameter (126 mtr) maar liefst 7.5 MW. Van deze molen draaien er in Europa al enige honderden waarvan 38 in de Noord-Oostpolder.

Daarnaast heeft Pondera ineens een ander veld nagerekend. In de bijlage 1, waar zij hun opbrengstberekeringen presenteren, zijn de molens ineens anders genummerd en ontbreken de oorspronkelijke molens met no. 1 en no. 16, en is molen 25 in de achterste rij toegevoegd (en heeft wederom een zeker voor deze plek zeer hoge efficiency). Is dit een slordigheid of weten ze bij Pondera reeds meer?

Overigens wordt er in de gevoeligheidsanalyse gewoon gewerkt met de grotere turbines op dezelfde locaties als het VKA. Vervolgens wordt de conclusie getrokken dat met uitzondering van de slagschaduw dit kan binnen alle randvoorwaarden die gelden. Het feit dat er maar met 16 in plaats van 35 molens gewerkt hoeft te worden blijft volledig onbenoemd. Daarnaast wordt het begrip geluid volledig kwalitatief behandeld, de berekeningen ontbreken. Als het erom gaat dat je de 35 molens vervangt voor 16 is dat in orde, nu echter zijn de 135 meter molens gewoon 1 op 1 in het VKA gezet. Dan gaat zo'n kwalitatieve benadering te ver.

Met name die 7.5 MW Enercon E126 variant was al eerder doorgerekend in het al genoemde rapport van Tauw. Dit onderzoek hadden we ons dus kunnen besparen. Overigens blijkt ook hier met de 4.2 MW variant een volstrekt te hoog berekende park efficiency. Met name de molens op positie 6, 14, 15, 16, 7, 13, 17, 21, 9, 12, 18, 22 zullen in de praktijk aanzienlijk slechter scoren dan nu berekend. Het lijkt er overigens op dat

³ Gerritsen, M e.a. voor TAUW, 2014, Verdiepend Onderzoek naar de zesde variant Windpark N33, onderzoek in opdracht van de Provincie Groningen

Tauw met een ander model ook te lage parkverliezen berekent hetgeen dan overeenkomt met de conclusies van Barthelmie en de stelling "elk rekenmodel heeft zo zijn eigen uitkomsten" bevestigt. De gewone burger kent dit fenomeen inmiddels onder de term "sjoemelsoftware".

Volstrekt onbegrijpelijk (niet toegelicht, en indertijd kennelijk ook niet gechallenged door de opdrachtgever, de provincie) trekt Tauw overigens de conclusie dat variant 6c de slechtste variant is. Immers, zelfs met de voor deze variant vermoedelijk te hoog berekende park-efficiëntie hoef je maar 16 molens te bouwen teneinde de 120 MW doelstelling te bereiken. Daarmee wordt de investering 30 tot 40% lager, het aantal benodigde molens halveert ruim en de midden- en zuid-variant zijn niet nodig. Eventueel kan er voor gekozen worden in het noordveld 12 molens te zetten en 2 maal 2 in respectievelijk het midden- en zuid-veld. De efficiency van met name de 12 wordt marginaal hoger maar vermoedelijk de investering ook omdat er dan op 3 plaatsen infrastructuur moet worden aangelegd. De totale efficiency wordt wel hoger omdat de lijnopstellingen van het Midden en het Zuid deel ook nog eens bijna in een Noord-Zuid oriëntatie staan.

Overall ware het overigens veel beter geweest alle molens dan in een lijnopstelling langs de N33, te beginnen in Siddeburen tot voorbij Veendam te plaatsen. Dan was in een keer ook voldaan aan de volledige provinciale windstroom doelstelling/behoefte.

Samengevat: De rekenmodellen presenteren een te hoge windpark efficiency. Op grond daarvan worden verkeerde aannames gemaakt t.a.v. het VKA. In cruciale gevallen zijn de uitwerkingen zeer kwalitatief en dun van aard en lijkt het erop dat naar een conclusie wordt toegerekend. Dit maakt dat de term "sjoemelsoftware" ineens een heel nieuwe dimensie heeft gekregen.

De doelstelling van 120 MW kan binnen alle (MER) randvoorwaarden het meest (kosten en opbrengsten) efficiënt bereikt worden door 16 stuks van een 7.5 MW variant molen te plaatsen. Aan de overige randvoorwaarden zoals geluid, slagschaduw en ruimtelijke inpassing is dan ook voldaan. De in het MER nog doorgerekende E 126 EP4 bevestigt in deze ook de al eerdere getrokken conclusies van Tauw op dit gebied.

Met name de conclusies in V.10 en VI.4 van de samenvatting MER Windpark N33, de MER zelf, de vergunningsaanvragen etc. etc. zijn onjuist en het voorliggende VKA is een onjuiste keuze.

Ad 4 en 5: Ruimtelijke eenvormigheid in het park, weglaten van de molens 1, 16 en 22

In de MER voor het windpark N33 worden aanvankelijk molens uit 3 – 5 en 5 – 8 MW range genomen als uitgangspunt voor met name de gemaakte sommen (modelberekeningen) als het gaat om geluid, slagschaduw en park-opbrengst en efficiency. Er wordt aangegeven dat, als de grootste molens het uitgangspunt zijn, er automatisch met de "worst-case" rekening gehouden is. Vervolgens wordt in de gevoeligheidsanalyse alleen nog de opbrengst en de slagschaduw doorgerekend en de geluidcontouren worden kwalitatief afgedaan.

Door de initiatiefnemers zijn vergunningen aangevraagd bij de gemeentes Menterwolde en Veendam. In deze aanvragen wordt o.a. verwezen naar de onderliggende MER en wordt gesteld dat het in deze fase nog niet mogelijk is om een definitieve keuze te maken voor een bepaald type. Wel wordt aangegeven dat het een molen uit de 3-5 MW reeks zal zijn (op basis van de verkeerde data, zie hierboven) Dit heeft o.a. te maken met de definitieve SDE subsidietoekenning. Tevens wordt aangegeven dat 3 maanden voor de definitieve bouw het definitieve ontwerp zal worden gecommuniceerd met de betreffende gemeente. In totaal worden 4 vergunningen aangevraagd bij deze 2 gemeentes.

In de nu voorliggende ontwerpbeslissingen worden verder geen specifieke eisen meer gesteld t.a.v. die termijn waarop de definitieve gegevens van de te plaatsen windmolens bekend moeten zijn. Er wordt ook niet gevraagd om als de definitieve keuze gemaakt is te bewijzen dat deze voldoet aan de randvoorwaarden zoals gesteld.

Zoals de aanvragen nu zijn ingediend en de ontwerpbeslissingen zijn opgesteld is het in principe mogelijk dat er in het Windpark N33 3 verschillende molentypen gerealiseerd gaan worden. Dat is volledig in tegenstelling tot diverse teksten in de MER t.a.v. de eenvormigheid van het Windpark. Voor Zuid en Midden (gemeente Veendam) wordt het advies van de LIBAU per 23 mei 2016 zonder verdere voorwaarden verstrekt. De ontwerpbeslissing voor Zuid noemt dit niet eens maar voegt alleen het LIBAU advies toe. In de beide ontwerpbeslissingen voor de Noordkant van het park wordt gesteld dat LIBAU akkoord is. Achter de beslissingen zitten echter 4 brieven van LIBAU over een periode van 3 maanden waarin deze van "strijdig" (20/04) naar "niet strijdig mits" (02/06) naar "strijdig" (16/06) naar "voldoet" (14/07) gaan. In deze laatste brief wordt verwezen naar voorwaarden die zijn overeengekomen maar die niet tot de beslissing behoren en ook niet zijn genoemd in aanvullingen op het MER. In de bijlage 16 van de aanvraag van Vermeer Noord en bijlage 17 van Eekerpolder, Nota beperking Turbinekeuze, verklaren de beide aanvragers dat er slechts 1 type windmolens wordt geplaatst in het noordelijke deel van het Windpark. In feite is de laatste "voldoet" van LIBAU nog steeds een "voldoet mits".

LIBAU hakte aanvankelijk terecht aan tegen de niet formeel vastgelegde eenvormigheid in het Noordelijk deel van het park maar zegt daarover niets voor het Midden en Zuidelijk deel maar daar geldt conform de MER die eenvormigheids eis ook; een (1) type met vaste ashoogte en rotordiameter voor alle 4 deelvergunningen, het is immers 1 windpark N33. Daarnaast heeft LIBAU ook terecht nog steeds bezwaren tegen de molens 16 en 22. En wederom op basis van de eenvormigheid geldt dat ook voor de molen op plaats 1.

Ad 6: Bouwregels inpassingsplan verhinderen een efficiënt windparkontwerp

De nu in het inpassingsplan opgenomen bouwregels maken het onmogelijk om nog iets anders te bouwen dan het VKA. Het gevolg is dat dit in combinatie met het toepassen van molens uit de 3-5 MW range gaat leiden tot een minimale parkefficiency met een maximale last voor de omwonenden. Veel molens met een lage efficiency leiden dan nog wel tot de beoogde opbrengst maar het is een zeer slechte manier van investeren met helaas maximaal negatieve effecten voor de omwonenden.

Ad 7: Te enge Best Beschikbare Techniek invulling

In de ontwerpbeslissingen wordt het begrip Best Beschikbare Techniek heel specifiek toegekend aan de milieucolportimenten bodem, lucht en water. Energie wordt als niet van toepassing verklaard, immers de molens maken meer dan voldoende hun eigen energie. Dit is een te enge toepassing van het begrip Best Beschikbare Techniek: dit windpark gaat voor de komende 25 jaar o.a. de omgeving van een groot aantal mensen zwaar negatief beïnvloeden. Daarnaast gaan er grote sommen subsidiegeld (gefourneerd door elke Nederlander met een energierekening) naar de exploitanten om hen een gegarandeerd riant rendement te kunnen laten maken. Gegeven de SDE subsidies is investeren in Nederlands windenergie "safer than the bank of England" (toen dat nog een begrip was).

Het SDE⁺ proces dwingt op geen enkele manier BBT af in de sfeer van de hoogste opbrengst van de molen versus de kleinste "footprint" van deze molen en al helemaal niet als het gaat om BBT in relatie tot de integrale footprint van een windmolenpark. In deze MER worden alleen maar kaders geschetst en ten onrechte voor een VKA gekozen, in de vergunningsaanvraag wordt naar de MER en de SDE uitkomst verwezen en in de ontwerpbeslissingen wordt BBT in de enge betekenis gebruikt. In combinatie met de

bouwregels ontstaat dan een voor het bevoegd gezag onmogelijke situatie waarbij initiatiefnemers volledig vrij zijn hun eigen "beste" beslissingen te maken.

In de ontwerpbeschikkingen zou een proeve van een meer integrale BBT voor het hele windpark moeten worden afgedwongen. Aangezien dat bij twee gemeentes ligt zou dat door de minister, immers coördinerend in deze kwestie, moeten worden afgedwongen. Op dit moment is dit niet geregeld en zo ontstaat er voor Nederland, en in dit geval voor de omgeving van het windpark N33, een sub optimale business case met daarin de bewoners om het windpark heen als de mensen die maximaal de rekening betalen in de zin van inbreuk op en vernietiging van hun milieucompartimenten als daar zijn geluid en ruimte en daarvan afgeleide zaken als woongenot en de waarde van hun onroerend goed. De initiatiefnemers en boeren aan de andere kant worden middels een gegarandeerde opbrengst via de SDE ruimschoots en volledig risicoloos voor 15 jaar ontzorgd op kosten van de belastingbetaler.

Ad 8: Onvoldoende invulling van het begrip Sectormanagement in de ontwerpbeschikkingen.

In de externe veiligheidsbeschouwingen blijken in het VKA een 2- tal molens mogelijk te dichtbij de Gasunie stikstoffabriek/mengstation (wordt hier overigens ten onrechte Compressorstation Scheemda genoemd, dat station ligt helemaal aan de andere kant van het windmolenpark) te staan. Dit wordt gemitigeerd met wat men sectormanagement noemt. Dat zal vermoedelijk vanuit een daadwerkelijk meting (windsnelheid/toerental o.i.d.) leiden tot het stilzetten van deze 2 molens. Voor slagschaduw geldt eenzelfde oplossing (stilzetten van molens). Voor Slagschaduw en Geluid zou dat betekenen dat er op een aantal plaatsen rond het windpark meetpunten zouden moeten zijn. Deze metingen leiden dan tot het daadwerkelijk stil zetten van molens op het moment dat normen worden overschreden. Deze metingen worden niet afgedwongen in de concept ontwerp beschikkingen en dat maakt een eventuele controle op de ontwerpuitgangspunten van het windpark en naleving van de voorschriften onmogelijk. Dat geldt overigens ook voor een controle op de werking van c.q. naleving van het sectormanagement in het geval van de externe veiligheid t.o.v. de stikstoffabriek/mengstation. De gemeente is bevoegd gezag als het gaat om naleving maar heeft verder geen middelen c.q. dwingt deze niet af c.q. scheidt geen voorwaarden om deze controle uit te voeren.

Ad 9: Onvoldoende invulling van zorgplicht in het kader van de Flora en Faunawet

In z'n algemeenheid geldt dat de betogen in de onderbouwingen zeer kwalitatief en beschrijvend van aard zijn en daar waar tellingen uit andere parken gebruikt worden, worden deze zeer eenvoudig weg gerelativeerd en wordt de relevantie t.a.v. het specifieke windpark N33 niet eens besproken. Verder wordt zeer vaak de "worst case" kaart gespeeld zonder dat daar verder enige onderbouwing voor gegeven wordt. Tenslotte beschikken de onderzoekers ook hier over een computermodel met zeer vele "draaiknoppen". De beschrijving van met name al deze factoren is zodanig vaag dat het begrip "sjoemelsoftware" hier zijn derde betekenis krijgt. De onderzoeksrapporten waarop de initiatiefnemer zich baseert zijn soms 14 jaar oud, veel te oud voor het kunnen nemen van een juiste beslissing over de aanvraag voor ontheffing van de F&F-wet. Al met al ademen deze onderzoeken de "wij van wc-eend adviseren wc-eend" sfeer.

Ten aanzien van de ruige/gewone en rosse dwergvleermuis is te weinig vooronderzoek uitgevoerd. De onderzoeken dateren vanaf 2007 tot 2012 en slechts één onderzoek dateert van 2016. Op deze manier is niet voldoende onderzocht wat de effecten van de molens op deze soort kunnen zijn. Als dan ook nog eens 1 molen in de gevoeligheidsanalyse ten Noorden van het Winschoterdiep geplaatst wordt heeft deze vleermuis aan beide zijden van zijn natuurlijke doorgang molens staan. Het RVO stelt zelf al dat er zeer weinig dwerg vleermuizen in het gebied zijn. De initiatiefnemers stellen dat dat men ontheffing nodig heeft voor zeven stuks. Dit is dan fors meer dan de totale waargenomen populatie in dit gebied. Daardoor is het zeer aannemelijk dat het windpark

N33 een significant effect heeft op verschillende soorten dwergvleermuizen. Dat de rosse dwergvleermuis slechts incidenteel in het gebied voorkomt en dat daarvoor dan geen ontheffing noodzakelijk is, is bijna Kafkaïens en bestrijden wij. Immers de vergunningen en ontheffingen worden aangevraagd voor dertig jaren.

Ten onrechte is er geen ontheffing aangevraagd voor de blauwe kiekendief. De aanvraag geeft aan dat deze soort in het gebied voorkomt. Tevens is onvoldoende aangetoond waar en hoeveel blauwe kiekendieven zich in het gebied bevinden, noch is voldoende onderzocht wat de extrapolatie is van het optrekken van de broedende kiekendieven van noord naar zuidelijke richting. Dit zelfde geldt voor de grauwe kiekendief.

Ten onrechte is er geen ontheffing aangevraagd voor de kwartelkoning. Het zal aannemelijk zijn dat deze niet sneuvelt in de wieken maar daarnaast is erg duidelijk dat deze zeldzame vogel wel gehinderd wordt in zijn habitat; uit recente tellingen van SOVON blijkt onlosmakelijk dat het gebied één van de belangrijkste foerageer- en broedhabitats van deze rode lijst soort is.

Het is onacceptabel op basis van de bepalingen uit de F&F-wet dat er voor gebied GR 5180 geen tel-gegevens beschikbaar zijn. Juist GR5180 is van belang voor beschermde vogels in relatie met het windpark. Het gros van de geprojecteerde molens staat daar. Voorafgaand aan een beslissing op een aanvraag moet er meer duidelijkheid zijn over dit gebied. Het RVO had aanvullende gegevens moeten vragen of de aanvragen buiten behandeling moeten laten.

Voor een aantal telgebieden zijn slechts tellingen beschikbaar uit de maand januari. Om een juiste beslissing te kunnen nemen moet het RVO over uitgebreidere gegevens beschikken. De initiatiefnemers hebben hier niet voldaan aan het voorzorgsbeginsel. Overtredingen van verbodsbepalingen zijn immers niet uitgesloten. Tegelijkertijd wekt het RVO niet de indruk zelf diepgaand hierop te onderzoeken. Uitgebreid en intensief nieuw onderzoek is noodzakelijk voordat op een ontheffingsaanvraag F&F-wet kan en mag worden beschikt.

In de ontwerpbesluiten moet een voorschrift worden opgenomen dat uitsluitend de bouw van het windpark toestaat in de periode buiten het broedseizoen.

Ad 10: Onvoldoende invulling van het begrip zorgplicht in het kader van de Natuur Beschermings Wet.

Voorschrift 17 van het ontwerpbesluit doet geen recht aan het doel van de Natuurbeschermingswet. De vergunning wordt aangevraagd voor dertig jaren. Daarmee is een onderzoeksverplichting van maximaal 5 jaar absoluut onvoldoende. Een onderzoeksverplichting tot en met het einde van het park is legitiem, wellicht, mocht daar aanleiding toe zijn, met een lagere frequentie.

Ad 11: Onvoldoende aandacht voor het ALARA beginsel uit de wet Milieubeheer.

In de ontwerpbesluiten is geen of op zijn minst onvoldoende aandacht besteed aan het ALARA beginsel uit de Wet milieubeheer. De keuze van het type windmolen moet voldoen aan het ALARA beginsel.

In de aanvraag (OLO deel) is ten onrechte aangegeven dat er bodemonderzoek is uitgevoerd terwijl er later is aangegeven dat bodemonderzoek nog uitgevoerd dient te worden. Bodemonderzoek zou eerder uitgevoerd moeten worden, in de tijd gezien voor

de vergunningverlening. Op deze wijze wordt uitgesloten dat er last minute wijzigingen in opstelplaatsen moeten optreden en daarmee de effecten van het windpark nog kunnen wijzigen.

Tevens is de aansluiting bij "gesloten proces" niet opportuun aangezien gesloten proces in de NRB 2012 uitgaat van een installatie die gevuld of gelegegd wordt. In casu is er sprake van een elektromotor. Tevens is in het MSDS aangegeven dat er sprake moet zijn van een opvangvoorziening. Indien de gondel als opvangvoorziening moet worden beschouwd zou een bewijs van vloeistofdichtheid gewenst zijn.

Ik verzoek u bovenstaande mee te nemen in de definitieve beschikkingen.

Met vriendelijk groeten,